

**ДЕМОГРАФСКАТА ПРОМЯНА КАТО ДЕТЕРМИНАНТ
НА ГЛОБАЛНОТО ДВИЖЕНИЕ НА ТРУД И КАПИТАЛ**

Диана Съботинова
Бургаски свободен университет

**DEMOGRAPHIC CHANGE AS A DETERMINANT OF GLOBAL
FACTOR FLOWS**

Diana Sabotinova
Burgas Free University

Abstract: This paper explores the connection between demographic transitions, mass migrations and international capital flows. In the present the two halves of the world are in different demographic phases. The elderly OECD may send its capital surplus on the young Third World carrying a capital deficit, while the young Third World may send its labor surplus on to the elderly OECD struggling with labor scarcity. Will policy allow global labour and global capital markets to make this intergenerational transfer?

Key words: demographic change, global factor flows

Глобалните тенденции в развитието на населението скриват значителната и нарастваща хетерогенност на демографската динамика в света. Докато фертилността (измерена чрез тоталния коефициент за плодовитост – TFR) и ръстът на населението продължават да бъдат високи в най-неразвитите страни в света, почти навсякъде другаде фертилността спада и населението застарява. Застаряването на населението е най-напреднало в развитите страни, но скоростта му се засилва и в развиващите се страни. Застаряването на населението представлява значително постижение, но много развиващи се страни ще остаряват преди да забогатеят, а този факт ще доведе до значителни предизвикателства за страните. Урбанизацията, която е напреднала в развитите страни и намалява своите темпове в бързо развиващите се страни, токущо започва в най-слабо развитите страни. В тези страни вътрешната миграция е първата стъпка към международната миграция. През последните две десетилетия делът на международните мигранти като част от населението в света се запазва постоянен, но в абсолютен размер нараства значително, превръщайки този вид миграция в изключително важно явление от гледна точка на социалните, икономическите и политическите последици. Днес парите, изпращани от работещите и живеещи в чужбина, надминават значително другите финансови потоци между страните.

В съвременния все по-глобализиращ се свят, на демографската динамика не би трябвало да се гледа единствено от национална гледна точка. Естествено е демографските промени да окажат своето въздействие първо и най-силно в страните, където се проявяват, но тези промени не са ограничени в рамките на отделните страни. Независимо дали населението расте, намалява, застарява или мигрира, това има своите дългосрочни последици за всички страни. Светът не е обвързан само от търговията и финансовите потоци, но и от демографските промени.

Връзка между демографските промени и глобалното движение на производствени фактори

Има както *пряка*, така и *непряка* връзка между демографията и движението на производствения фактор труд между страните.¹ В *първия случай* миграцията може да бъде разглеждана като последица от излишното предлагане на труд от изпращащата страна и излишното търсене на труд от приемащата страна. Причината, стояща в основата на икономическата миграция, е разликата в реалната работна заплата и жизнения стандарт в изпращащата и приемащата страна. В *втория случай* излишването на пазара на труда на голям брой млади хора може да доведе до недостиг на работни места, да намали заплащането и като цяло да понижи жизнения стандарт. Ако това се случи в изпращащата страна, в този случай младите хора се превръщат в потенциални емигранти, докато ако това се случи в приемащата страна, намаляват възможностите за приемане на имигранти.

Младите в демографско отношение нации са тези, които изпращат емигранти, докато старите в демографско отношение нации са тези, които приемат имигранти. Ако имиграционната политика е либерална, това позволява този процес да се разгърне и масовата миграция от нации с младо население винаги ще залива напредналите нации с по-възрастно население. Ако имиграционната политика е рестриктивна, то незаконната имиграция ще расте.

Нека от миграцията и глобалния пазар на труд обърнем поглед към движението на капитал – финансовите потоци и глобалните капиталови пазари. Бихме могли да твърдим, че притокът на капитал е предизвикан от липса на вътрешни спестявания за финансиране на вътрешни инвестиционни проекти. Демографията обаче влияе както върху спестяванията, така и върху инвестициите, като дебати предизвикват най-вече спестяванията.

Хипотеза за бремето на коефициентите на зависимост

През 1958 г. Ansley Coale and Edgar Hoover² предлагат известната днес хипотеза за бремето на коефициентите на зависимост. Тя се базира на следното заключение: Бързият темп на растеж на населението в резултат на намаляването на детската смъртност и нарастването на раждаемостта води до повишаване на дела на зависимите деца, като в резултат на това потреблението расте за сметка на спестяването. Когато децата пораснат, спестяванията също растат, допринасяйки за икономическия растеж. Накрая поколението застарява, спестяванията намаляват, възрастните хора се превръщат в бреме.

Що се отнася до инвестиционното търсене, тук аргументите са следните. Когато децата от бейби бум поколението навлязат в трудоспособна възраст, нарастването на работната сила предполага нуждата от повече инвестиции в инфраструктура. Инвестиционното търсене и предлагането на спестявания са в положителна връзка.

¹ Williamson, J. G. World Factor Migrations and Demographic Transitions. Harvard University. <http://www2.unimc.it/dbc/dipartimento-di-istituzioni-economiche-e/iniziative-eventi/2004/2004.07.06-intervento.pdf>, 19.10.14.

² Coale, A. J. and E. M. Hoover. 1958. Population Growth and Economic Development in Low-Income Countries: A Case Study of India's Prospects. Princeton University Press. <http://www.demog.berkeley.edu/~lyang/Prof-Wilmoth-Related/Demog-260-Fall2012-PDF-Files/Coale.Hoover-1958-PopulationGrowthEconomicDevelopment-Chp-XIV.pdf>, 19.10.14.

Когато има много деца и възрастни хора, инвестиционното търсене и предлагането на спестявания ще бъдат малки. Когато има много млади хора в трудоспособна възраст, инвестиционното търсене и предлагането на спестявания ще бъдат големи. Кое доминира? Ако предлагането на спестявания е повече от инвестиционното търсене, докато децата не са пораснали, то притокът на капитал ще намалее, дори ще се превърне в нетен отлив на капитал. Дали това наистина се случва? Отговорът на този въпрос ще покаже какво се случва с международното движение на капитал. Williamson³ твърди, че коефициентите на зависимост на децата и възрастните хора имат потискащ ефект върху спестяванията. Нещо повече, коефициентите на зависимост не противоречат, а потвърждават модела на спестявания, предложен в хипотезата за жизнения цикъл на дохода⁴ (където те достигат най-високи стойности в средата на живота).

Коефициенти, които са изцяло негативни за ранните етапи от живота, се превръщат в позитивни със застаряването на населението, което показва, че нарастването на инвестиционното търсене е по-малко от нарастването на предлагането на спестявания. Това означава, че младите нации, преминаващи през демографски преход, също така преминават и през относително дълъг период на зависимост от външни капитали, преди да достигнат до период на финансова независимост. Демографски младите нации като цяло са нетни вносители на капитал, докато демографски старите нации като цяло са нетни износители на капитал. Ако глобалните капиталови пазари са добре интегрирани и ако глобалните политики позволяват това, капиталът се движи между нациите като между поколенчески трансфер от стари към млади.⁵

Това е основното заключение. Следват четири примера от близкото и далечното минало, които показват, че резките демографски промени съперничат на икономическите шокове като детерминанти на движението на производствени фактори, особено при политика, подкрепяща глобализацията.

Демографските промени и европейската масова миграция преди 1914 г.

Международната капиталова мобилност има значителни последици за икономическия растеж както на теория, така и на практика. Тя е от теоретично значение, тъй като повечето теории за растежа, от Рикардо до Солоу и Ромър, наблягат на вътрешните спестявания като основен детерминант за дългосрочен растеж. Но международната капиталова мобилност прекъсва връзката между вътрешните спестявания и вътрешните инвестиции, като по този начин прави инвестиционното търсене по-важен детерминант на икономическия растеж от предлагането на вътрешни спестявания. Капиталовите потоци помагат на бедните икономики да инвестират и растат по-бързо, отколкото биха могли да растат без тях.

Краят на XIX век става свидетел на международно движение на капитал от мащаб, какъвто не е имало нито преди, нито след това. Лондон е центърът на този гло-

³ Williamson, J. G. 2001. Demographic Shocks and Global Factor Flows. Conference Series, vol. 46, Harvard University. <http://www.bostonfed.org/economic/conf/conf46/conf46h1.pdf>, 17.09.14.

⁴ Modigliani, F. 1985. Life Cycle, Individual Thrift and the Wealth of Nations. http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economics/laureates/1985/modigliani-lecture.pdf, 19.10.14.

⁵ Taylor, A. M. and J. G. Williamson. 1994. Capital Flows to the New World as an Intergenerational Transfer. *Journal of Political Economy* 102 (April), pp. 348–71.

бален капиталов пазар, като британците са тези, които изнасят голяма част от капитала. През 1870 г. 17% от богатството им е извън страната, като през 1913 г. този процент достига 33%. Съотношението между чистите инвестиции в чужбина към общите вътрешни спестявания е 35% в края на 60-те и началото на 70-те години на XIX век, 47% в края на 80-те години на XIX век и 53% в годините преди Първата световна война. Освен Великобритания, участници в процеса са също така Франция, Германия и други напреднали европейски икономики. За Германия инвестициите в чужбина достигат една пета от общите вътрешни спестявания през 80-те години на XIX век, огромен размер по днешните стандарти, а Франция постига още по-впечатляващи резултати.⁶

Зависимостта от чуждестранен капитал е също толкова голяма за получаващите този капитал. През 1913 г. чужденци притежават почти една втора от акционерния капитал в Аржентина и една пета от акционерния капитал на Австралия. Дори САЩ, чиито вътрешни спестявания са нарастващ дял от направените инвестиции след бума от 1830 г., имат високо равнище на зависимост от чуждестранния капитал към края на века: 26% от БВП е размерът на чуждестранните задължения през 1894 г.

Къде е насочен целият този чуждестранен капитал по време на първия глобален бум на капиталовия пазар? През 1990 г. Lucas⁷ си задава въпроса защо капиталът не се движи от богатите към бедните страни, (известен като парадокс на Лукас). Наистина, много малка част от британския капитал, инвестиран в чужбина преди Първата световна война, отива в бедни страни – около две трети отива в богатия Нов свят, където живее едва една десета от населението, а едва една четвърт отива в Азия и Африка, където живее почти две трети от населението. Най-простото обяснение на този парадокс е, че британският капитал следва европейските емигранти, а както емигрантите, така и капиталите търсят евтина земя и природни ресурси. Това обяснение за капитала, който следва труда показва, че трябва да има трета променлива – за много икономически наблюдатели от края на XIX век това биха били природните ресурси, докато за икономическите наблюдатели от края на XX век това би бил човешкият капитал. И двете обяснения пропускат важна трета възможност – тази променлива да е демографската промяна.

Не само че бързото нарастване на населението в Новия свят допринася за бума на инвестиционното търсене, но и високите коефициенти на зависимост на децата водят до спад в спестяванията, като така спомагат за притока на огромни потоци чужд капитал. Недостигът на труд в Новия свят създава дългосрочно търсене на труд. Икономически активното население (населението минус зависимите деца и възрастни хора) нараства по-бързо в оскъдния на труд Нов свят, отколкото в богатата на труд европейска периферия. Това дългосрочно предлагане на труд в Новия свят приема две форми. Първо, има местен отговор. Двойките се женят рано и имат повече деца, голяма част от които оцеляват. Това води до изобилие на деца и би довело до бreme, причинено от нарастване на коефициента на зависимост на децата в Новия свят, ако я нямаше масовата миграция от Европа. Тази миграция отчасти пре-

⁶ Hatton, T. J. and J. G. Williamson. 1998. *The Age of Mass Migration: An Economic Analysis*. New York: Oxford University Press. http://pratlif.com/economy/delocalisations17042008_files/massmigration.pdf, 17.09.14.

⁷ Lucas, R. E. 1990. Why doesn't Capital Flow from Rich to Poor Countries? *American Economic Review* 80, pp. 92–96. <https://www.nyu.edu/econ/user/debraj/Courses/Readings/LucasParadox.pdf>, 19.10.14.

махва бремето на коефициента на зависимост на децата, тъй като мигрират предимно млади хора.

Моделът на зависимост на Coale-Hoover от 1958 г. може да бъде използван като обяснение на движението на капиталовите потоци в периода преди 1914 г. Този модел предполага, че бремето, причинено от коефициентите на зависимост (и отсъствието му в демографски зрелите части на Европа, които изнасят капитал) води до спад във вътрешните спестявания в Новия свят (и до тяхното нарастване в Европа), като по този начин помага на отлива на капитал от Европа и притока на капитал в Новия свят. Оказва се, че е точно така – две трети от британските чисти инвестиции в чужбина могат да бъдат обяснени посредством демографски сили. Изглежда движението на капитал по време на първия глобален капиталов бум може да бъде разглеждано в голямата си част като международен трансфер в резултат на демографската динамика.

Демографските промени и съвременната африканска емиграция

Същите фундаментални причини, които движат европейската емиграция преди век, водят до дори още по-мощната емиграция от Африка в наши дни. Все пак Африка преминава през много по-драматичен демографски преход, отколкото Европа преди век. Темповете на нарастване на населението в Африка се очаква да останат над 2% през следващите две десетилетия, темпове, които са почти двойни от тези на бедните части на Европа, от които са излизали емигрантите преди Първата световна война. Контрастът е дори още по-шокиращ, когато се сравнят темповете на нарастване на броя на младите хора, които е най-вероятно да се превърнат в емигранти. Разликата в заплащането в полза на Европа в сравнение с Африка, днес е повече от два пъти по-голяма от разликата, която е съществувала между Новия свят и бедната Европа през XIX век. Ако африканците реагират като европейците преди век, то трябва да очакваме огромни потоци мигранти в бъдеще. Ограниченията на имиграцията в страните от ОИСР с високо заплащане засега спират част от този потенциален поток. Затова броят на родените в Африка, но живеещи на Запад, е много по-малък от този, който би бил, ако имиграционните политики биха били по-либерални.

По отношение на имиграционната политика на страните, в които мигрират африканците, потенциалните емигранти имат голям избор. Миграцията вътре в Африка не е толкова свободна както е между страните в ЕС, но бариерите вътре в африканския континент са доста по-ниски отколкото между Африка и богатите индустриални страни. В Западна Африка договорът, регламентиращ Икономическата общност на западноафриканските държави от 1975 г., осигурява свободното движение на труд. Споразуменията за търговия и икономическо сътрудничество в други региони (като Общият пазар на страните от Източна и Южна Африка, Южноафриканската общност за развитие, Африканската зона за свободна търговия) също си поставят за цел свободното движение на производствени фактори. На практика съществува огромна не документирана миграция, а опитите да бъде контролирана са недостатъчно успешни.

Изследването на детерминантите на нетната емиграция на двадесет и една африкански страни за периода от 1977 г. до 1995 г. стига до резултати, подобни на тези относно европейската емиграция преди век. Двамата най-важни фактора, движещи миграцията, са разликите в реалните заплати и жизнения стандарт между изпращащата и приемащата страна, както и делът на младото население на възраст от 15

до 29 години.⁸ Демографската динамика ще засилва своето значение в бъдеще, поради три причини. *Първо*, нарастването на населението засилва напрежението по притежаването на земя и други ресурси, намалява пределния продукт на труда и жизнените стандарти, и насърчава емиграцията поради растящата разлика между работните заплати в изпращащата и приемащата страна. Силите на намаляващата възвращаемост са особено силни в аграрните икономики като тези в Африка, където земята е основен ресурс и няма неизползвани територии. *Второ*, икономическият растеж на африканските икономики е незадоволителен, като се очаква да остане такъв и за в бъдеще. Следователно, малко вероятно е да се появят индустриални държави чудо, в които работните заплати да нарастват и така да задържат потенциалните емигранти. В действителност разликата в жизнените стандарти между изпращащите и приемащите страни ще продължава да расте. *Трето*, очакваните демографски промени, съгласно прогнозите за динамиката на населението, са огромни. До 2025 г. се очаква поради демографски и икономически причини 2,4 на хиляда души да напуснат Африка (като основната причина е демографската промяна). Според една от прогнозите годишната емиграция от Африка нараства с около 2.1 милиона между 1995 и 2025 г. както в резултат на увеличаването на младите хора – от 27,2% през 1995 г. на 30.1% през 2025 г., така и в резултат на увеличаването на гъстотата на населението от 24,5 на 44,1 души на квадратен километър.

Главните сили, движещи африканската емиграция, са бързият растеж на поколението от млади потенциални мигранти, натискът на нарастващото население върху ресурсите и лошите икономически резултати. В Европа преди век много по-скромното нарастване на населението е съпроводено от силен икономически растеж в регионите с ниски заплати и потенциални емигранти, което води до известно намаляване на миграцията. И въпреки това миграционната вълна е огромна. Африка днес предлага пълен контраст на това, което Европа е била преди век: липса на икономически растеж, изоставане на икономиките, бързо нарастване на населението.

Натискът от страна на африканската емиграция ще се засилва, натискът за достъп до пазарите с високо заплащане на развития свят ще расте. Неизвестната променлива от страна на демографията е свързана с успеха на африканците да контролират разпространението на ХИВ/СПИН епидемията (както и нововъзникнала епидемия от ебола). Ако болестите се разпространят, част от емигрантският натиск ще бъде преодолян. Ако бъдат контролирани, вълната от емигранти ще се засили.

Връзка между демография и зависимост от чуждестранен капитал в Източна Азия от 1950 г. до 1992 г.

В началото на 70-те години на XX век, Южна Корея е загрижена от силната си зависимост от чуждестранно финансиране (особено от страна на Япония) и възлага на Световната банка доклад, който да изследва защо Корея спестява толкова малко. В края на 80-те години на XX век, Корея е удвоила нормата си на спестяване, а балансът по текущата сметка на страната като дял от БВП е нараснал от -8% до +3,2% едва за едно десетилетие. През същия период коефициентът на зависимост спада с повече от 12 процентни пункта, а делът на населението в трудоспособна

⁸ Williamson, J. G. 2001. Demographic Shocks and Global Factor Flows. Conference Series, vol. 46, Harvard University. <http://www.bostonfed.org/economic/conf/conf46/conf46h1.pdf>, 17.09.14.

възраст нараства също толкова. Демографският преход е основната причина Корея да се превърне от нетен капиталов вносител в нетен капиталов износител.⁹

Освен Южна Корея, останалите страни от Източна Азия също преминават през аналогични промени. Вътрешните спестявания нарастват навсякъде в Източна Азия, като средно от 14% в края на 50-те години на XX век достигат до впечатляващите 35% в началото на 90-те години на XX век. Инвестициите като дял от БВП също растат – от 19% на 31% за същия период. Разликата между спестяванията и инвестициите, балансът по текущата сметка, се променя с над 7 процентни пункта – от -4,9% до +2,4%. Така само за три десетилетия, Източна Азия от голям вносител на капитал се превръща в голям износител на капитал. Източна Азия е силно зависима от чуждестранния капитал през 50-те години на XX век, докато в началото на 90-те години на XX век е напълно независима от чужди капитали.

Както и при Южна Корея, демографската зависимост е силно свързана с промяната от чуждестранна капиталова зависимост към капиталова независимост навсякъде в Източна Азия. Може да се твърди, че демографският преход в Източна Азия оказва голямо влияние върху международните капиталови потоци.

Въходът на Източноазиатските държави и демографският преход

Промените във възрастовата структура са от значение при оценяване на влиянието на демографската промяна върху икономическите резултати. В ранните етапи на демографския преход ръстът на дохода на човек от населението намалява поради нарастване на бремето на зависимостта на децата и по-малкия дял на хората в трудоспособна възраст. Има относително малко работници и спестители. С напредъка на прехода ръстът на дохода на човек от населението е подсилен от намаляване на бремето на зависимостта на децата и по-големия дял на хората в трудоспособна възраст. Има относително много работници и спестители. Първоначалното бреме от малко работници и спестители се превръща в потенциална изгода по-късно – непропорционално висок дял на хората в трудоспособна възраст. Едва по-късно тази изгода изчезва, като се превръща отново в бреме с нарастването на дела на възрастните хора и повишаването на коефициента на зависимост на възрастните хора.

Ако така разказана, историята е ярна, то част от лошите икономически резултати в Източна Азия преди 1965 г. могат да бъдат отдадени на факта, че регионът понася тежкото бреме на коефициента на зависимост на децата, който, сам по себе си, намалява темповете на растеж.¹⁰ Без бремето на зависимостта на децата, Източна Азия би имала по-висок темп на растеж преди 1965 г. С преминаването от фаза на бреме във фаза на изгода, зависимостта от децата намалява и делът на хората в трудоспособна възраст нараства. Резултатът е засилване на темпа на растеж благодарение на демографските сили – изгодата е използвана разумно. Тази и други сили – повишаването на производителността в резултат на използването на чуждестранни технологии, преминаването на труда от сектори с ниска производителност (селско стопанство) към сектори с висока производителност, възползването от потенциала на глобализацията – всичко това служи за изстрелване на растежа много над равни-

⁹ Kang, K. H. 1994. Why Did Koreans Save So 'Little' and Why Do They Now Save So 'Much'? International Economic Journal 8(4), Winter, pp. 99–111.

¹⁰ Mason, A. 2003. Population change and economic development: what have we learned from the East Asia experience? <http://www2.hawaii.edu/~amason/Research/Mason.APP.pdf>, 17.09.14.

щето от преди 1965 г. до високите нива, поддържани четвърт век след това. Демографският преход е причината за първоначалното намаляване на темпа на растеж (като резултат от бремето на зависимостта на децата) и последвалото нарастване на темпа на растеж (като резултат от появата на демографска изгода от нарастване на трудоспособното население вместо демографско бреме от нарастване на зависимите деца). Така или иначе, в бъдеще се очаква демографската изгода на Източна Азия да изчезне (а като следствие на това да се забави и икономическият растеж) с нарастване на дела на възрастните хора. След като демографският преход завърши, нарастването на населението няма да оказва влияние върху икономическите резултати. Оказва се, че всеки икономически ефект в резултат на промени във възрастовата структура е само временен, въпреки че тази „временност“ може да бъде с продължителност от 50 и повече години.

Krugman¹¹ също стига до извода, че в основата на Източноазиатското чудо са високите темпове на натрупване на капитал и ръста на работната сила.¹²

Днес светът е разделен на две части, които се намират в различни фази на демографския преход. Застаряващите страни от ОИСР могат да изпращат капиталовите си излишъци в третия свят и да имат дефицити по финансовата сметка, докато младите страни от третия свят могат да изпращат излишния си труд в застаряващите страни от ОИСР, в които трудът е оскъден. Въпросът е дали политиката ще позволи на глобалните капиталови и трудови пазари да направят този между поколенчески трансфер?

Литература:

- [1.] Coale, A. J. and E. M. Hoover. 1958. Population Growth and Economic Development in Low-Income Countries: A Case Study of India's Prospects. Princeton University Press. <http://www.demog.berkeley.edu/~lyang/Prof-Wilmoth-Related/Demog-260-Fall2012-PDF-Files/Coale.Hoover-1958-PopulationGrowthEconomicDevelopment-Chp-XIV.pdf>, 19.10.14.
- [2.] Hatton, T. J. and J. G. Williamson. 1998. The Age of Mass Migration: An Economic Analysis. New York: Oxford University Press. http://pratlif.com/economy/delocalisations17042008_files/massmigration.pdf, 17.09.14.
- [3.] Kang, K. H. 1994. Why Did Koreans Save So 'Little' and Why Do They Now Save So 'Much'? International Economic Journal 8(4), Winter, pp. 99–111.
- [4.] Kaplan, J. 1996. Paul Krugman - 'Pacific Myths'. <http://www.colorado.edu/Economics/courses/econ2020/section16/krugman.html>, 19.10.14.
- [5.] Krugman, P. 1994. The Myth of Asia's Miracle. Foreign Affairs 73, no. 6, Nov./Dec., pp. 62–78.
- [6.] Lucas, Robert E. 1990. Why doesn't Capital Flow from Rich to Poor Countries? American Economic Review 80, pp. 92–96.

¹¹ Krugman, P. 1994. The Myth of Asia's Miracle. Foreign Affairs 73, no. 6, Nov./Dec., pp. 62–78.

¹² Kaplan, J. 1996. Paul Krugman - 'Pacific Myths'. <http://www.colorado.edu/Economics/courses/econ2020/section16/krugman.html>, 19.10.14.

- <https://www.nyu.edu/econ/user/debraj/Courses/Readings/LucasParadox.pdf>, 19.10.14.
- [7.] Mason, A. 2003. Population change and economic development: what have we learned from the East Asia experience? <http://www2.hawaii.edu/~amason/Research/Mason.APP.pdf>, 17.09.14.
- [8.] Modigliani, F. 1985. Life Cycle, Individual Thrift and the Wealth of Nations. http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economics/laureates/1985/modigliani-lecture.pdf, 19.10.14.
- [9.] Taylor, A. M. and J. G. Williamson. 1994. Capital Flows to the New World as an Intergenerational Transfer. *Journal of Political Economy* 102 (April), pp. 348–71.
- [10.] Williamson, J. G. 2001. Demographic Shocks and Global Factor Flows. Conference Series, vol. 46, Harvard University, <http://www.bostonfed.org/economic/conf/conf46/conf46h1.pdf>, 17.09.14.
- Williamson, J. G. 2004. World Factor Migrations and Demographic Transitions. Harvard University. <http://www2.unimc.it/dbc/dipartimento-di-istituzioni-economiche-e/iniziativa-eventi/2004/2004.07.06-intervento.pdf/>, 19.10.14.